
Vlády se musí rozhodovat na základě kvalitních analýz

Vlády se musí rozhodovat na základě kvalitních analýz

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

4.10.2011 Hospodářské noviny Strana 4 CERGE-EI - příloha, autor: Tomáš Jelínek
Štěpán Jurajda, ředitel CERGE-EI, Rozhovor

Kvalita a legitimita vládnutí je ovlivněna i špatnou situací ve financování sociálních věd, tvrdí Štěpán Jurajda, ředitel CERGE-EI, kde chce ročně studovat na dvě stovky domácích a zahraničních studentů. Do lavic jich nakonec zasednou jen asi tři desítky nejúspěšnějších, aby pod dohledem předních světových ekonomů získali doktorát z ekonomie, který je uznáván nejen v EU, ale i v USA.

* Vyjádřil jste se, že financování společenských věd je v Česku v porovnání s ostatními obory podfinancované. Při pohledu na některé výsledky práce se někomu může zdát, že se stále s penězi plýtvá...

Bohužel obojí je správně. Na sociální vědy jde menší část rozpočtu než v jiných zemích. Navíc jeho podstatná část končí tam, kde se kvalitního výzkumu dělá málo. To je dáno do jisté míry historicky, jelikož sociální vědy byly desetiletími komunistické doktríny poškozeny nesrovnatelně více než ostatní vědní obory. Ale na dnešním stavu má svůj díl viny i vládní Rada pro výzkum, vývoj a inovace, která na sociální obory aplikovala systém financování, jež zvyhodňuje snadno generované práce bez mezinárodní relevance. Přitom sociální vědy jsou nesmírně užitečné, mimo jiné i pro kvalitu a legitimitu vládnutí. Absolventi kvalitních sociálněvědních vzdělávacích programů mohou napomáhat našim vládám dělat rozhodnutí založená na kvalitních, nikoliv účelových analýzách. Hospodářská, zdravotní, sociální i vzdělávací politika ovlivňuje život každého z nás. Buď může pomáhat konkrétním lidem, nebo jen bez většího efektu utrácet prostředky daňových poplatníků. Podfinancování společenských věd u nás potvrdil ve své zprávě i mezinárodní audit, který si v rámci operačních programů zadalo ministerstvo školství.

* Jaké jsou hlavní oblasti akademické ekonomie, v níž se CERGE-EI profiluje?

CERGE-EI se v prvním desetiletí své existence zaměřilo především na studium transformace postkomunistických ekonomik. V poslední době jsou ale naši výzkumníci úspěšní v oblastech tak různých, jako je teorie her, experimentální ekonomie, ekonomie práce či vzdělávání nebo naopak monetární ekonomie včetně makroekonomických modelů využívaných centrálními bankami. Vytváříme teoretické modely, které napomáhají pochopení a ovlivňování ekonomických vztahů a mnohé predikce také testujeme empiricky.

* To vyžaduje, abyste měli kvalitní výzkumníky a učitele. Jak je v Česku získáváte?

Nezískáváme je přímo v Česku, ale na mezinárodním trhu práce, kde soutěžíme s ostatními zahraničními ústavami a katedrami o ty nejlepší v oborech, které právě potřebujeme obsadit. Je to náročné. Nabízíme sice kvalitní tým spolupracovníků a Prahu jako skvělé město pro život, ale většinu námi oslovených obvykle „uloví“ bohatší školy. Celý proces hledání začne několika desítkami pohovorů na výroční konferenci Americké ekonomické asociace. Následují semináře v Praze, a pokud jsou žadatelé o místo dostatečně kvalitní, pak i několik nabídek pozice na CERGE-EI, z kterých, když máme štěstí, se jedna či dvě uchytí. Letos se nám podařilo najmout našeho bývalého špičkového absolventa Jakuba Steinera, který nejprve pracoval několik let na University of Edinburgh a na Northwestern University, jejíž business škola, kde působil, patří mezi nejlepší na světě.

* Kolik lidí se ročně ke studiu hlásí a proč chtějí studovat teoretickou ekonomii zrovna v Praze?

Přihlášek bývá až dvě stě, nicméně do prvního ročníku bereme jen o něco víc než třicet studentů. Ti pochází opravdu z celého světa, především z postkomunistického regionu, a mají často velmi rozdílné zkušenosti. Studenty k nám láká možnost získat nejen doktorát akreditovaný v ČR, a tedy EU, ale zároveň i doktorský diplom platný v USA. Veškerá výuka probíhá v angličtině, hodně se věnujeme rozvoji schopnosti studentů používat tento jazyk jako prostředek vědecké komunikace. Náš program stále láká i nesmírně talentované mladé lidi. Mnozí z nich se stali renomovanými odborníky. I nositelé Nobelovy ceny, kteří jsou hosty CERGE-EI, si všimají výborné kvality našich studentů.

* Chodí k vám jen ekonomové, nebo se hlásí i studenti z jiných oborů?

Jedna typická skupina studentů přichází z matematicko-fyzikálních fakult a pracuje především na rozvoji své ekonomické intuice. Ekonomové většinou potřebují rychle doplňovat svoje technické dovednosti.

* Na CERGE-EI studuje a pracuje řada cizinců. Projevuje se to nějak na atmosféře školy?

Atmosféra je vynikající právě díky kombinaci zajímavých lidí z mnoha zemí světa. Když vzpomínám na svá doktorská studia, byl tento aspekt let strávených náročným studiem jedním z nejpříjemnějších. O to víc nás mrzí, jak se ministerstvo vnitra chová k vědcům a studentům našeho výběrového programu, pokud pochází ze zemí mimo Evropskou unii. Jeden

náš korejský profesor to před pár lety vzdal a odešel - stačilo „jen“ pár nocí strávených v nesmyslné frontě na cizinecké policii, kde byl i fyzicky ohrožován. Ještě pestřejší je situace od začátku letošního roku, kdy třeba i hostující studenti z amerických univerzit podstupují často zmatečná vízová martyria trvající i 120 a více dní, která by třeba v sousedním Německu či Polsku byla nemyslitelná.

* V loňském roce jste založili projekt IDEA. Čemu se věnuje?

Jde o projekt, který je zastřešen Národohospodářským ústavem. To je to EI v našem názvu, které odpovídá anglickému překladu Economics Institute. Ve vyspělých zemích je obvyklé, že kromě jasně politicky profilovaných think tanků, které působí i u nás, existují také renomované ideologicky neutrální instituce nabízející věrohodné kvantitativní analýzy hospodářských politik, jak ex ante, tak ex post. Projekt IDEA aspiruje být právě takovým zdrojem užitečných analýz. Pro veřejnou debatu využívá jak akademických výstupů CERGE-EI, tak vlastních analýz. Kvalita reforem prováděných našimi vládami je notoricky nízká a význam projektu IDEA je myslím nesporný. Konečně tři z našich výzkumných pracovníků dnes působí i v poradním orgánu NERV, kde často analýz IDEA využívají.

* Když se tolik věnujete reformám, nechystáte se také v příštích letech reformovat i CERGE-EI?

Reformovat ani ne, ale chceme se rozšiřovat. Naše vnitřní pravidla fungování, jako je externí hodnocení práce našich výzkumníků, jsou základem úspěchu, který je třeba zachovat. V porovnání s ekonomickými vědeckými pracovišti, která naleznete v mezinárodních žebříčcích na podobných místech, jako je CERGE-EI, jsme však pracoviště velmi malé. Proto chceme rozšířit nabídku našich vzdělávacích programů i ve spolupráci s jinými institucemi tak, abychom do Prahy přilákali další špičkové ekonomy z celého světa a prospěli tak tomuto regionu. Konkurence je stále ostřejší a my nemůžeme zůstat stát na místě. Než budeme schopni tomuto cíli dostát a také dále schopni rozvinout aplikované analýzy projektu IDEA, musíme nejprve dokázat přežít nesmyslná pravidla financování sociálních věd, která asi ještě několik let budou finančně motivovat ekonomy k výzkumům malé mezinárodní relevance.
